

Intervju s visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Šta očekujete od svog boravka u SAD-u?

Ja ću podnijeti Vijeću sigurnosti UN-a svoj redovan izvještaj o BiH i imati sastanke sa zamjenikom američkog državnog sekretara Jamesom Steinbergom i zamjenikom pomoćnika američkog državnog sekretara Thomasom Countrymanom. Izložiću iznimno zabrinjavajuće stanje u zemlji, ali ću spomenuti i pozitivnu činjenicu da je međunarodna zajednica u cjelini spremna odgovoriti na izazove koji su pred nama.

Što ćete reći svojim sagovornicima u SAD-u?

BiH se suočava s vjerovatno najtežom političkom krizom od završetka rata, vrhunac negativnog trenda koji je započeo 2006. godine. Daytonski sporazum, koji je zemlji donio mir i napredak, je pod napadom od strane vlasti RS-a, kao i elementi osnova države. Dužnosnici RS-a otvoreno govore o raspadu države. Sedam mjeseci nakon izbora, ne postoji ni mogućnost dobivanja državne vlasti uskoro. Država još uvijek funkcionira na ograničenom privremenom finansiranju, zakonodavni proces je na čekanju, tako da trenutno ne postoji mogućnost napretka u EU i NATO. Sve to jasno ukazuje na potrebu da međunarodna zajednica ostane odlučno angažirana u zemlji, kako bi se

spriječilo produbljivanje krize koja bi mogla destabilizirati cijelu regiju i da pomogne u povratku na put euroatlantskih integracija. Međunarodna zajednica mora zadržati OHR i EUFOR sa njihovim izvršnim mandatima kao važne mehanizme: bilo bi neodgovorno zanemariti ili odustati od tih mandata.

Iz Republike Srpske posljednjih dana Vam stižu prijetnje: mediji pod izravnom kontrolom Milorada Dodika obećavaju da će se izabrani dužnosnici iz ovog entiteta povući iz institucija Bosne i Hercegovine ukoliko Vi odlučite iskoristiti svoj mandat i stati u odbranu Dejtonskog sporazuma. Jeste li se prepali?

Prvo, očekujem od svih izabranih ili imenovanih dužnosnika da će se pridržavati odredaba Daytonskog mirovnog sporazuma i da neće bojkotiraju ili pozivati na bojkot državnih institucija BiH. Drugo, žao mi je što političarima iz RS-a izgleda nije bitno kako će to utjecati na živote običnih ljudi u BiH. Svi su zabrinuti zbog osporavanja Daytonskog mirovnog sporazuma, a rezultati su svima očiti: životni standard u cijeloj zemlji je niži. Nezaposlenost je veća. Napredak prema Evropskoj uniji je zaustavljen na svim poljima i nazaduje.

Hoćete li i kada odluku Narodne skupštine Republike Srpske o referendumu na kome bi se u ovom entitetu građani izjasnili o potrebi Suda i Tužilaštva BiH staviti van snage i kada?

Iskreno se nadam da neću morati djelovati po ovom pitanju, vlastima RS-a preostaje sve manje vremena da ponište odluku o referendumu. Međutim, jedna stvar je jasna: Taj referendum je suprotan odredbama Daytonai Ustava BiH. Referendum mora biti potpuno poništen. Ne postoji drugo rješenje. To će učiniti vlasti RS-a, nadam se. U protivnom, ja ću to učiniti. Niko Republici Srpskoj ne negira pravo na održavanje referenduma o pitanjima iz njene nadležnosti. Ali RS ne može održati

referendum o nadležnosti koja pripada državi. Da bi ovo bilo nedvojbeno jasno: država BiH ima pravo na osnovu Daytonu da ima pravosudne institucije na državnom nivou, i Ustavni sud BiH je potvrdio ustavnost Državnog suda. Također, Vijeće za provedbu mira, Vijeće Evrope i Evropska unija čvrsto podržavaju te institucije. Ako RS ima da iznese bilo kakve probleme koji se odnose na državne institucije, ti problemi mogu i trebaju biti stavljeni na dnevni red na odgovarajućem nivou, na primjer, u Parlamentarnoj skupštini BiH. Sve ostalo predstavlja podriivanje Ustava i temelja države, i to nećemo dopustiti. S obzirom na ovlasti i odluke OHR-a, i one su sastavni dio Daytonskog mirovnog sporazuma, sadržane su u odgovarajućem mandatu Vijeća sigurnosti UN-a i u više navrata su potvrđene u rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a. Tvrdnje da se želi zaštititi Dayton i istovremeno napadati Daytonске ovlasti OHR-a su očito proturječne i suprotno je principima međunarodnog prava.

Imate li objašnjenje: zašto rukovodstvo RS-a ovakvim opstrukcijama krade vrijeme i yaustavlja napredak BiH?

Treballi biste upitati vlasti Republike Srpske o njihovim motivima. Ali u pravu ste: svi ovi manevri odvraćaju pažnju, vrijeme i energiju od onih pitanja koja bi stvarno trebala biti na dnevnom redu, jer to su pitanja koja istinski brinu građane BiH – posao, obrazovanje, zdravstvena zaštita, penzije ili pomirenje, da nabrojim samo nekoliko. Zemlji treba Vijeće ministara i Parlamentarna skupština BiH što prije kako bi se pobrinuli za ova pitanja i vratili BiH ponovo na put ka euroatlantskim integracijama.

Šta to znači za BiH i za region? Mogu li susjedi – Hrvatska i Srbija – pomoći BiH i kako?

Zemlje potpisnice Daytonskog mirovnog sporazuma, uključujući

Srbiju i Hrvatsku, su se obavezale da će u potpunosti poštivati i zagovarati ispunjenje obaveza preuzetih prema Aneksu 4 i Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir. To je najmanje što očekujem od njih i zahvalan sam za njihovu podršku teritorijalnom integritetu i suverenitetu Bosne i Hercegovine.

Prije izvjesnog vremena imali smo i vrlo tešku situaciju u Federaciji oko formiranja vlasti koja je i okončana zahvaljujući Vašem uredu. Od Vas, pak, HDZBiH i HDZ 1990 i dalje očekuju nekakvu konačnu odluku, jer je stavljanje odluke CIK-a van snage bilo privremenog karaktera: ima li potrebe i hoćete li reagirati?

Za sada suspenzija ostaje na snazi. Očekujem da će se Dom naroda Parlamenta FBiH uspostaviti u punom sastavu i da će raditi u interesu građana. Također trebaju nam sadržajni pregovori o formiranju vlasti na državnom nivou.

U posljednje vrijeme odluke i stavovi koji stižu iz Bruxellesa, uključujući i najave sankcija za one koji krše Dayton, pokazatelj su da i Evropa polako shvata i prihvata vlastiti udio u krivici za današnju situaciju u BiH (namjerno koristim eufemizme: radi se, zapravo, o toleriranju postupaka Milorada Dodika već skoro četiri godine koje je iskoristio za različite najave i prijetnje referendumima i otcjepljenjem). Koliko zapravo podrške imate da unutar svog mandata konačno počnete djelovati u korist napretka BiH ka Evropskoj uniji i NATO-u?

Suočena sa trenutnom krizom, Bosna i Hercegovina jasno više nego ikada treba ujedinjeno i snažno prisustvo međunarodne zajednice. Evropska unija, cijela međunarodna zajednica, sa izuzećem Rusije, su jasni u svom stavu da se ne može dozvoliti referendum i zaključci koje je 13. aprila usvojila Narodna skupština RS. Naš odgovor će biti zajednički. Imam svu podršku

koja mi je potrebna da bih djelovao u skladu sa svojim mandatom. Vidim da su neki mediji u zabludi u pogledu toga koliko su međunarodna zajednica i EU ozbiljni da se pozabave ovim pitanjem; bilo bi neozbiljno podcijeniti našu odlučnost da zaštitimo Daytonski mirovni sporazum.

OHR se, rekli smo već, morao umiješati u formiranje federalnih vlasti: kada će i kako BiH dobiti Vijeće ministara, odnosno hoćete li opet intervenirati?

Morao sam intervenirati kada je u pitanju situacija u Federaciji da bih spriječio pravni i političku kaos. Sada očekujem od onih bh. političara koji su dobili povjerenje birača i odgovarajuće mandate da otpočinu konstruktivne pregovore za formiranje vlasti na državnom nivou. Nemaju više isprika ni vremena za gubljenje. To je njihova odgovornost od koje ih niko neće osloboditi. I ako nastave da ignoriraju volju birača i ako nastave prepucavanje oko pozicija, sigurno ne zaslužuju da ponovo dobiju povjerenje građana. To su pravila demokracije.